

## Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.  
Negyedévre . . . 2 „ — „

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.  
Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.  
Negyedévre . . . 3 „ — „

## TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:  
Apáca u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, november 4.

## Portyázás.

Mielőtt a rendes csapatok harcra lépnének, a portyázók kezdik el mindig az ő apró és éppen nem diszes csatározásukat. Így történt a tegnapi szabadelvű konferencián is.

Némi turbulens elemek nem képesek magukba fojtani elfogultságukat és felekezeti türelmetlenségüket és megindították a rut hajszát a katolikus pap ellen.

Személy ellen nem tehetvén kifogást, ama nem szokatlan módhoz folyamodtak, hogy rá kell fogni valamit, hogy ne látszék egész meztelenségében az ok, a felekezeti gyűlölködés, hanem bujni lehessen a saját találmányu kifogás mellé.

A személyi hajszát nem sikerült. Sem a szabadelvű párt, sem a zsidó választópolgárok nem ültek fel a röstelni való kampánynak. Mi pedig örömmel gondolkunk rá, hogy sohasem nem üztünk, sem nem fogunk üzni olyan türelmetlen, terrorizáló, gyűlölködő harcmodort, mint amelyet az a portyázó csapat üzött egy ember ellen, kinek nincs egyéb bűne, mint, hogy katolikus pap, tehát szerintünk reactionárius, idegenekkel paktáló rossz hazafi, antiszemita, stb. stb.

Jó volt megismerni így napvilágon ezeknek a jámbor uraknak az elveit, ajánljuk olvasóink figyelmébe is, hisz fognak ők még egymás megbecsüléséről, szabad gondolkozásról, felekezeti türelméről stb. ékes dikciókat zengeni.

Két nap óta folyt a hajszát a kato-

likus pap jelölt ellen, konferenciákban és laptamadásokban. Minden tűz-láng, melyet mint hétfejű sárkányok fujtak, a katolikus pap jelölt ellen voltak intézve, ha ez nem személyi hajszát, nem terrorizmus, nem felekezeti fanatikus gyűlölet, akkor az sem az, ha kimondanák a katolikus papokra, vagy ami még egyszerűbb, az összes katolikusokra a jogfosztottságot.

Örüljenek, hogy élni hagyjuk őket, még választani is akarnak?

Örömmel regisztráljuk, hogy többen elleneztek ezt a hajszát és intelligens zsidó párttagok is elismerik, hogy mi soha ki nem érezzük a felekezeti kérdéseket és megértették azt a törekvésünket, hogy bár elveinket őszintén védjük, de más felekezeteket sem nem pellengéztünk, sem nem üldöztünk, bántottunk soha.

A tanulságos gyűlés lefolyása a következőleg történt:

## A szabadelvű-párt értekezlete.

A nagyváradai szabadelvű-párt tegnap délután hosszabb értekezletet tartott.

A párt-értekezleten jelen voltak: Hlatky Endre pártelnök, dr. Bozóky Alajos, Schöpflin Ágoston, dr. Moskovits József, dr. Várady Zsigmond, Mandel Adolf, Gábel Jakab, dr. Adorján Armin, dr. Radó Ignác, Guttman József, Ländler Ferencz, dr. Gyémánt Jenő, dr. Barta Béla, Farkas Izidor, dr. Sonnenfeld Zsigmond, dr. Friedländer Samu, Szántó Lajos, dr. Grósz Menyhért, Heller Ede, Steiner M. Albert, dr. Rosenthal Mór, dr. Hoványi Géza, Kugler Albert, Kaczián Károly, Mihelji Adolf, Pallay Lajos, Ullmann Izidor, Kunz Gusztáv, Busch Dávid, Bertsey György, dr. Munk Béla, dr. Kurländer Ede, Mezey Mihály, Rendes Vilmos, dr. Sarkadi Lajos, Bordé Ferencz, Tóth Ferencz, Sztarill János stb.

tépett rongy az egész és mégis drága kincse annak a magányos rabnak.

Szerelmes arájára nem nézhetne oly epedő tekintettel, mint erre a foszlányos rongyra. És úgy becézgeti, úgy vigyáz rá.

És amig nézi, így érzi, hogy lelke kiszabadul a börtön falai közül s messze száll. Oda, hol szabadság, dicsőség terem. És úgy látja hogy az a kis rongy darab ott a kezében nőni kezd. Nagy, szépen lengő zászló lesz belőle, melylyel enyelegve játszik az alkonyi szellő.

És csak nézi tovább a foszlányos, színehagyott rongyot . . .

Csak akkor tekint föl, mikor tompa dühöggel megnyílik a börtön ajtaja.

Egy fiatal pap lép be. Odamegy a rabhoz, letérdel melléje s beszél hozzá kenetteljes, vigasztaló hangon. Csak hogy úgy remeg a hangja.

— Testvérem, az Úr szolgálja vagyok én. Tudod, hogy perceid meg vannak számlálva, int az óra, hogy leszámolj lelkeddel. Tárd föl előttem, hadd gyógyítgassam, ha beteg; hadd erősítsem, ha gyenge . . .

A rab mosolyogva néz a fiatal papra.

— Tisztelendő atyám, köszönöm a jó szándékát. Az én lelkem nyugodt. Nincs, mit megbánnom, nincs, miért vigasztaljon. — Egy bűnöm van, azért szenvedek, azért gyötörnek; ezért az egy bűnömért ölik meg nyomorult testem. És nem óhajtom, hogy feloldozzon e bűnöm alól; azzal akarok meghalni, arra gondolok az utolsó percig . . . Az a bűnöm, . . . hogy nagyon szeretem . . . hazámat . . . ezt a szegény . . . sokat szenvedett hazát.

Az értekezletet Hlatky Endre nyitotta meg. Előadja, hogy csütörtökön este többpárttag egy levélben felkérte, miszerint a párt választmányát hívja össze. Erre a felkérésre nem hívta össze a választmányt, mert már határozott a párt s van kiküldve végrehajtó-bizottság is. Azonban egy másik nyilatkozat érkezett dr. Radó Ignácztól, a végrehajtó-bizottság elnökétől, melyben szintén az értekezlet összehívását kéri. Ezért kötelességének tartotta a már ősmert ügyet a választmány határozata alá bocsátani. Kéri, hogy higgadt megfontolással s türelemmel tanácskozzanak.

Ezután felolvassa dr. Radó Ignác hozzáintézett nyilatkozatát. Ebben dr. Radó, mint a végrehajtó-bizottság elnöke bejelenti, miszerint az újvárosi 3-ik helyre a végrehajtó-bizottság dr. Grósz Menyhértet jelölte. Ezután közli, miszerint úgy értesült, hogy a 48-as párt a többi között dr. Vucskics Gyula plébánost, a »Tiszántúl« szerkesztőjét is jelölte. Ezt a végrehajtó-bizottság többsége a paktum megszegésének tekintti. A paktum szerint csak 48-ast lett volna jogosult a 48-as párt jelölni, de jelölt olyat is, aki nem tartozik a párthoz. Felelősséget nem vállal a következményekért, s ez okból kéri a választmány összehívását.

Hlatky Endre szintén azt hitte, hogy a paktum szerint mind a 11 helyre a 48-as pártból kellett volna jelölni. Dr. Vucskics Gyuláról nem tudja, melyik párthoz tartozik. Az ám igaz, hogy nem volt megállapítva, miszerint a 48-as párt mást esetleg nem jelölhet, mint a saját kebelébe tartozót. A 48-as párt elnöke kijelentette, hogy nem volt szándékában a párt választmányának a paktum megszegése.

Dr. Radó Ignác az elnök előterjesztése után fejtegeti, miszerint a végrehajtó-bizottságot sem felekezeti, sem társadalmi, csak politikai szempont vezette. A bizottságban dr. Vucskics Gyula személye ellen kifogás nem

A fiatal pap szólni akar, de nem kél hang az ajkán. Odaborul a rab vállára, átkarolja nyakát és sir, zokog. A rab meg odavonja a pap kezét ajkaihoz és úgy csókolja . . .

Ujra nyílik a börtön ajtaja. Komor tekintetű, fegyveres martalócok jönnek be rajta. Az egyik odalép a rabhoz, durva kézzel oldozza föl a lánczot s aztán maga előtt kitesztja az ajtón.

Nagyot lélekzik a rab, mikor újra napvilágra jő. — Nem gondol ő arra, hogy utolsó útja ez, hogy utoljára köszönti a kelő nap biboros sugárkévéje. Csak meg előre a durva örök közt. Azok meg röhögve élcelődnek rajta, de a rab oda se hallgat. Gondolata messze jár. Valahol a csillag között.

Csak mikor megállnak fönn a börtön udvarán, akkor tekint széjjel. Egy fényes ruhájú, kitüntetésekkel összevissza akgatott tiszt oda lép eléje s valami hosszú irást olvas föl előtte.

A rab mosolyogva hallgatja. Nem igen érti, mert hát nem az ő nyelvén van az, meg aztán nem azon az íráson jár mostan az esze.

De egyszerre mintha felleg borulna a homlokára. Idegesen keresgélni kezd s nyugtalanul tekint szét. Aztán odaszól az előtte álló tisztnek.

— Uram! Minden halálra ítéltnek megteszik az utolsó kívánságát. Nekem is volna egy kívánságom. Ott a börtönben elhagytam valamit. Semmi az egész, egy darab rongy, de nekem oly kedves, oly drága. Eskü köt hozzá, hogy el nem hagyom az utolsó órámig. Engedjék meg, hogy felhozhassam, vagy küldjenek le érte valakit.

## A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

## A R A B.

Írta: Deér.

Sötét, penészes falak közt, nyirkos, hideg földön ül a rab. Nehéz láncz csüng alá kezéről, mely oda köti egy otromba tuskóhoz. Fejét kezére hajtja s úgy bámul maga elé komoran, — mereven.

Fiatal még. Haja hollófekete, szemeiben fiatalos tűz ég. Tekintete áthat a homályon s úgy csillog, úgy fénylik.

Gyenge remegés fut végig testén. Lánczcsörgés hallatszik nyomában. Felkapja fejét a rab, balkezeivel megragadja a lánczot, odahajol hozzá és — csókolja égő ajkakkal, lázas, forró csókkal. Aztán susog is hozzá.

— Ugy — ugy, csak zörögj, csak törd föl e gyenge, törékeny testet. Boldogság ez nekem. Tompa, egyhangú, csörrenésed mennyei zene nekem és míg vérem pirosra festi a lánczszemeket, lelkem fürdik a kéjben, a mámorban. Nem szenvedés ez nekem . . . boldogság . . . kéj . . . mámor . . .

És csak csókolja tovább azt a hideg vasat, mely odaköti a földhöz. Könny patakszik szeméből s összefoly a kezéről alá hulló vércseppekkel.

Aztán mintha eszébe jutna valami. Tekintete felcsillan. Reszkető kézzel nyul keblébe s egy foszlányos rongyot huz elő. Színehagyott,

volt. Vannak más lelkészek a pártban, kik magas intelligenciájuknál fogva diszei. Dr. Vucskics Gyula azonban határozottan politikai egyéniség. Egész Keletmagyarországban egy irányt csak egy egyén képvisel és éppen ezt jelölte a 48-as párt. Ujvároson sok a zsidó polgár, ezektől nem lehet kivánni, hogy antiszemita szavazzanak. A lap, melyet dr. Vucskics szerkeszt, antiszemita. (Közbe: Nem áll! Zaj.) Ez a jelölés elve ellen van s hatudja a szabadelvű párt ezt előre, nem paktálnak. Most csak két eshetőség lehet. 1. Elfoglalt álláspontját a paktumra a párt elejti s azt nem tartja kötelezőnek. Ez esetben a párt újra jelölne mind a 14-et s a 48-asokból azokat venné, akiket akarna. 2. A paktumot fenntartják, a sérelmet nem veszik nagynak s így a 48-asok jelölését 11-re nézve elfogadják, de a Vucskics jelölését nem fogadják el és a nyílt kérdés kimondásánál dr. Vucskics Gyulával szemben szabad kezét adnak a párttagoknak.

Guttmann József az utóbbit pártolja, hogy az ügyet nyílt kérdésnek hagyják.

Bertsey György azt javasolja, hogy a 48-asok 10 jelöltjét fogadják el, azonban dr. Vucskics Gyula helyett most jelöljön mást a szabadelvű párt.

Gábel Jakab méltányosnak tartja, hogy az ügyet nyílt kérdésnek hagyják. A kik a Tiszántul mostani irányát kifogásolják, a multa gondolnak vissza, mikor a lap egész más irányban dolgozott. Amióta azonban dr. Vucskics Gyula vette át a lap szerkesztését, egy tisztességtelen hang nem volt benne, a mely a felekezetek békéjét fenyegette. A régi veszélyes állásponttal Vucskics teljesen szakított s ezt csak honorálják a jelöléssel. Aki elvi szempontból helyteleníti Vucskics jelölését, nem szavaz rá és ezért helyesli, hogy az ügyet nyílt kérdésnek hagyják.

Mihelfi Adolf szintén azt kívánja, hogy dr. Vucskics jelölését nyílt kérdésnek hagyják. Még nincs tisztázva Vucskics álláspontja. Ő is figyelemmel kísérte a »Tiszántul« működését s látta, hogy világra szóló dolgokban foglalhatott volna el antiszemita álláspontot és ezt nem tette. A lap működése ellen nincs kifogása. Vucskics ténykedése, hogy néppárti, bebizonyítva nincs. A 48-as párt jelölte s ez kizárja, hogy néppárti lenne. Oly magas műveltségű, intelligens emberről nem hiszi, hogy dezavualja magát. Még az ellen sem lenne kifogása, ha a párt

A fényes ruhájú tiszt nevetett. Aztán oda-szólt az egyik embernek, mire az sietve távozott s vissza is tért csakhamar kezében a — ronggyal. A tiszt nézi, forgatja a rongyot s aztán odaadja a rabnak, miközben mormog valamit.

— Dummer Kerl!

Az a szegény rab meg áhitatos, imádkozó tekintettel nézi azt a foszlányos rongyot.

A kelő nap éppen oda veti sugarát a rabra s mintha glóriát vonna körülötte. Az a kis színehagyott rongy is mintha fényesebbé tenné. Mintha színe kelne a rezgő napsugárban . . . először piros . . . aztán mintha fehér s utó-jára zöld . . . A rab meg csak nézi azt a kis rongyot, könny csillog szemében . . . lelke túlrad az érzelmektől.

Halk, elhaló hangon szól valamit.

— Ezt a kis rongyot ássák el velem együtt!

A tiszt közönyösen mormogja:

— Dummer Kerl.

Aztán odafordul a legénységhez s harsány hangon vezényel.

— Hab' acht! Feuer!

Hat lövés reszketteti meg a levegőt. A rab meginog, aztán összerogy, kezét odatapasztja szívéhez, kezében ott a kis foszlányos rongy s móhon issza föl a rab szívéből kiömlő meleg piros vért . . .

Régen volt ez. Akkor történt, mikor szabadság vágya kelt a szívekben, mikor a magyar vér nyomában fakadt a gyöngyvirág . . .

egyszerűen napirendre térne a kérdés felett. Győzzön az, akinek többsége van. Hozzájárul, hogy dr. Vucskics jelölése nyílt kérdésnek hagyassék.

Dr. Moskovits József kifogásolja, hogy a »Tiszántul« klerikális, sőt határozottan antiszemita. A nyílt kérdést ellenzi s kéri, hogy Vucskics helyett a szabadelvű párt mást jelöljön.

Dr. Várady Zsigmond beszélt czukros méregről, trójai lóról s oda lyukadt ki, hogy a szabadelvűség minden véleményét tisztel. Pedig az ő szabadelvűségéből ezt éppenségei nem látjuk. Abban igaza van, hogy Vucskics dr. ellensége az olyan szabadelvűségnek, mint az övé. Fejtegeti továbbá, hogy azért mentek bele a paktumba, mert lért akartak engedni a polgároknak. Ha értelmiséget akartak volna behozni, ebből van a szabadelvűpártnak elég. Vucskics jelölését visszautasítja. A 10 jelöltet elfogadják, de a 11-diket nyílt kérdésnek hagyják, vagy 48-as párttal, esetleg anélkül töltsék be a párt.

Farkas Izidor a nyíltkérdés mellett van s a többség szavazatával döntésün függetlenül.

Kunz Gusztáv okvetlen betöltendőnek tartja a Vucskics helyét is.

Egy szavazat nélküli szintén a nyílt kérdés mellett szól, de az összes helyek be legyenek töltve.

Dr. Hoványi Géza tisztán pártszempontból szól. Felszólíthatnák a 48-as pártot, hogy az utolsó helyre mást jelöljön. Lehet, hogy így a mostani jelöltet elejtik. Lehet, hogy nem, akkor a szabadelvűpárt töltsék be a helyet.

Ezután pár percig nagy zaj között egyszerre többen beszéltek, míg

Hlatky Endre elnök szólalt fel. A paktumról különféleképpen gondolkoznak. A párt határozatát ám tisztelni kell. Szerinte a paktum nem volt helytelen. Azért sem, mert bár erősek vagyunk, csalódnai lehet a választásban. Volt példa, hogy a pártot saját emberei buktatták meg. Az ügy lényegéről szólva kijelenti, hogy a 48-as pártnak nem adtak fehér lapot, de lehet, hogy azok gondolták, miszerint joguk van úgy jelölni, ahogy jelöltek. Különbben ez a jelölés sem veresége a pártnak, mert a kívánt 3 szabadelvű Ujvároson jelölve van, Olasziban és Váralján pedig mint a szabadelvűpárt emberei jelöltettek. Akiket a 48-as párt 48-asokat jelölt, azok jelölését elfogadni méltányosság. Ebben nincs eltérés. Hátra van még a dr. Vucskics jelölése. **Pártszempontból helyesnek tartaná, hogy ne mondják ki, miszerint nem jelölik dr. Vucskicsot.** A zsidók egyrésze sértve érzi magát a »T—l« irányja által. De látjuk, hogy ismét zsidók itt is, a választmányon kívül is, ellenkező felfogásban vannak s lehet, hogy Vucskics keresztül is megy. Az újabb irány, a mit felemlítettek, szerinte is káros. Néppárt Nagyváradon nem létezik s Vucskics sem tekinthető néppártinak. Leghelyesebbnek tartaná, ha Vucskics jelölését nyílt kérdésnek tekintenék.

Dr. Hoványi Géza csak a konzekvenziát vonta le a beszédekből s pártszempontból szólalt fel. A párthatározatoknak mindég alá veti magát. Készséggel hozzájárul a Hlatky javaslatához.

Szavazásra kerülvén a sor, 24-en a mellett szavaztak (9 ellenében), hogy az ügyet nyílt kérdésnek hagyják.

Ezzel az értekezlet véget ért.

## ORSZÁGGYÜLES.

### A képviselőház ülése.

Budapest, november 4.

A lapok már előre jelezték, hogy a mai napról Sima Ferencz fog gondoskodni, — ő beszéli ki az ülést. Ez okozza, hogy a t. Ház padosrai nagyon gyéren telnek meg.

Sima előtt csak Szilágyi elnök juthat szóhoz: Kemény Géza báró mandátumát mutatja be.

### Az obstrukció szülőatyja.

Azután feláll Sima Ferencz s rákezdj:

— Az irás szavaival kezdem beszédemet: — szól Sima — »Tisztelet apádat és anyádat, hogy hosszú életű lehess a földön!« Ez Tisza Istvánnak szól, aki az obstrukcióról, melynek nálunk Tisza Kálmán a szülőatyja, olyan megengedhetetlen kirohanással nyilatkozott.

— Figyelmeztetem a képviselő urat — szól közbe Szilágyi — hogy a *fini kegyelet nem politikai motívum s illt* a Ház előtt nem illik azt megsérteni.

— Gróf Tisza István nem jogosult arra — folytatja Sima, — hogy az ellenzéklet leczkészesse. Tisza beszéde nem is annyira az ugraiaknak szól, mint inkább felelé. Ezért nagyon ajánlatos, hogy Bánffy tőle óvakodjék.

### A csongrádi indítvány.

Sima sajnálatos és megdöbbentő jelenségnek tartja, hogy az ő megyéjéből, Csongrád-megyéből siettek először Bánffy kormányra üdvözlésére. Csak az a vigasztaló ebben a dologban, hogy az erőszakos, hivatalos többséggel szemben ott a népnek egy független meggyőződésű tömege áll. Ha nem erőszakoskodnának ott a választások alkalmával, hát bizony egy kormánypárti képviselő sem jönne abból a megyéből ide a parlamentbe.

A baloldal derűtlensége közt kérde Sima a jobboldaltól, hogy ismeri-e Bánffy terveit? vagy talán Perczel Dezső tudja-e? Természetesen nem tudja, mert ha Bánffytól felvilágosítást kérnének, ezt felelné:

— Nem e ég-e hogy fejenként megvettelek benneteket, hát még nyilatkozatot is akartok?

### Csongrádi csendélet.

Sima most kedves témájára, a csongrád-megyei állapotokra tér át. Elmondja, hogy Vadnay Andor főispán az ellenzéki érzelmi tisztviselőket sorra felfüggesztette s kijelentette előttük, hogy visszahelyezi hivatalaiba, ha Simától elpártolnak.

— Második Desseffy-ügy! — kiáltja Rakovszky.

Sima beszél tovább: Vadnay főispán közegei *hivány* erőszakosságaik *posvány*á vá sülyeszti a megyei közéletet.

Szilágyi hevesen csenget s rászól Simára: — A képviselő ur oly kifejezést használ, minőket még távollevők irányában sem lehet használni. Epen azért rendreutasítom. Mindent el lehet mondani, minden visszaélésre rá lehet mutatni, de a *hivány* és *posvány* kifejezésektől tessék tartózkodni.

— Tisztelettel hajlom meg az elnök szavai előtt, — szól erre Sima, de ezekről a tényekről szólva, akaratlanul is a megfelelő szavak tolnak ajkamra. *De vigyáznai fogok, mert az egész napot biztosítani akarom magamnak.* (Derűtlenség.)

### Burg Dénes patikája.

Sima a legutóbbi csongrádi obstrukció-ellenes határozattal foglalkozik s előadja, hogy az indítványozó Burg Dénes patikát akar kapni politikájáért.

— Inkább adjuk Buzáthnak! — szól kollegiális szeretettel Rakovszky István.

Miután Sima ilyen modorban negyed egyig tárgyalta a csongrádi állapotokat, nagy derűtlenség közt így szól:

### A beszéd tárgya.

— E bevezetés után, melylyel az ország közvéleményének s a parlamentnek tartoztam, hogy a csongrádi határozat értékét megvilágítsam, *rátérek beszédem tulajdonképeni tárgyára.*

Sima ezután déli *egy óráig* fejtegeti, hogy a Bánffy-kormány kijátsza a törvényt. A mikor legnagyobb hévvel kiáltja:

— Majd megtudjuk, hogy az *országnak a törvény kell-e vagy Bánffy* . . . Szilágyi hirtelen feláll s viharos derűtlenség

közt e szavakkal menekül a végtelen szóáradat elől:

— *Öt perc szünetet adok!*

Szünet után Sima folytatta beszédét fáradhatatlanul egészen 2 óráig s ezen idő alatt beadott 6 javaslatot.

## A nagyvárad—debreczeni villamos vasut.

Pár év óta mindenestre legérdekesebb az a terv, amelynek megvalósítása által Nagyvárad és Debreczen egymással könnyű és gyors összeköttetést nyerne.

A két várost villamos vasutal tervezik összekötni.

Az engedélyezési tárgyalás, melynek lefolyását közöltük, a múlt hó 28-án volt Budapesten s azon Nagyvárad város képviselőjében dr. *Bulyovszky* József polgármester is részt vett.

Az érdekes vasuti terv leírását a „M—g” után a következőkben közöljük:

Debreczen és Nagyvárad között rövid idő múlva olyan élénk összeköttetés lesz, a milyen nem igen dicsekedhetnek a többi szomszéd városok. Az egymástól 67 kilométernyi távolságra eső két várost ugyanis villamos vasutal akarják összekötni. Közlekedési ügyünk történetében ennek az eseménynek már csak azért is nagy jelentősége van, mert a debreczen-nagyvárad-i vonal lesz az első villamos viczinális vasut.

Értesülésünk szerint a *Debreczentől Nagyváradig* vezetendő villamos üzemű helyiérdekű vasutra vonatkozó építési üzletberendezési és engedélyezési feltételek tárgyalását az engedélykérők, az érdekelt hatóságok és vállalatok képviselőinek részvételével, október 28-án tartották meg a kereskedelemügyi miniszteriumban.

A szóban levő helyiérdekű vasut Debreczen szab. kir. város belterületén, a Szent Anna-utczán fekvő kezdőponttól kiindulva, a debreczeni nagyerdőt szeli át és Mikepércs községet jobbfelől elhagyva, Hosszu-Pályi község előtt a a debreczen—derecske—nagy-létei helyiérdekű vasut pályatestét aluljáróval átszelve, Szalmás-tanya, Sóstó-fürdő, Pocsaj-Esztár, Kis-Marja, Nagy-Kereki, Nagy-Szántó és Kis-Szántó községet érinti, majd Bihar és Püspöki községek között a bihari helyiérdekű vasutak érmihályfalva—nagyvárad-i vonalát aluljáróval keresztezve, Nagyvárad szab. kir. város belterületén a Fő-utczán halad végig egészen a Szent-László téri végállomásig, illetőleg egyelőre csak az Apáczá-utca ideiglenes végkiterőig.

A helyi érdekű vasut ezenkívül a magyar kir. államvasutak debreczeni, valamint nagyvárad-i állomásaival szárnyvonalak segítségével köttetnek össze. A kereken 67 kilométer hosszú helyiérdekű vasutat szabványos nyomtávolsággal tervezik és villamos üzeme föld fölötti áramvezetékű rendszer szerint lesz berendezendő.

A helyi érdekű villamos vasut egész hálózatán szükséges elektromos erőt a pocsaj-esztári állomás közelében s azzal összeköttetésben létesítendő központi áramfejlesztő-telep fogja szolgáltatni. Ezenkívül Hosszu-Pályi, valamint Nagy-Szántó állomás közelében is egy-egy generator-telep lesz fölállítandó, a melyek a központi áramfejlesztő-telepből nyert 6000 voltos forgó áramnak 600 voltos egyenárammá való átalakítására fognak szolgálni. A központi telepen fejlesztett áram feszültségnek a generátorok kapcsoló táblán mért 7000 voltot meghaladni nem szabad. A vasuti kocsikba, illetve mozdonyokba vezetendő munkaáram maximális feszültsége 600 voltal állapított meg. A pálya legnagyobb emelkedése, illetve esése általában 10% lesz. A kanyarulatoknak a nyílt pályán 250 méternél, a városok belterületein haladó pályarészekben pedig 50 méternél kisebb sugárral nem szabad bírniok. A vonatok a külterületeken 60 kilométer, a városi belterületeken pedig a műtanrendőri bejárás alkalmával megállapítandó legnagyobb sebességgel közlekedhetnek.

A helyi érdekű villamos vasut tényleges építési és üzletrendezési költségeit a bizottság 4.215,000 frtban (vagyis kilométerenként 62,817 frtban) javasolta megállapítani, mely összegből

355,700 forgalmi eszközökre, 24,800 frt a csatlakozó állomások átalakítási és kibővítési költségeire, végül 50,000 frt tartalékalap képzésére lesz fordítandó. Az építési költségeknek ily magas összegben való megállapítását főleg a vasut villamos üzeme indokolja, mely egymagában mintegy 1.800,000 forintnyi költséget jelent. Figyelembe veendő ezenkívül a nagy menetsebesség által megkívánt szilárdabb fal-építményi rendszer, a kisajátítás drága volta, a vonalon előforduló 14 állomás és 30 űrház költsége, azután a pályaelzárásra, kerítésekre, táviratberendezésekre, villamos védjelzőkre és harangjelzőkre a vonatok nagy sebessége folytán fokozott mértékben előírányzott összegek.

A villamos helyiérdekű vasut üzemét az engedélyt kérők önnállóan kérik kezelni. A vasut építésére és üzletére kiadandó engedélyokirat tervezete szerint engedélyesek kötelesek az építési terveket, az engedélyokirat keltétől számítandó hat hónap alatt elkészíteni, a pálya építését a külterületeken két év alatt, a városi területeken pedig a területek rendelkezésére bocsátásának időpontjától számított egy év alatt befejezni és a közforgalomnak átadni. Kötelezhetnek továbbá engedélyesek arra is, hogy a kereskedelemügyi miniszter rendelkezése minden kártalanítás nélkül egy másik vágányt építeni tartoznak arra az esetre, ha az engedélyezett vonal tiszta üzleti jövedelme a tényleges építési és üzletberendezési tőke 10 százalékát meghaladná. Az engedélyezési biztosíték 200,000 forintban van megállapítva.

A debreczen—nagyvárad-i helyiérdekű villamos vasut a két virágzó municipium közvetlen, gyors és kényelmes összeköttetését czélozza. E vonal által a két város között a Püspök-Ladányon, vagy éppen Ér-Mihályfalván át vezető vasuti összeköttetéssel szemben tetemes utróvidítés és időmegtakarítás volna elérhető, miáltal e városoknak egymásközi kereskedelmi forgalma nagy arányokban fog fejlődni.

A helyiérdekű vasut, bár számos gazdag és népes községet, jelentékeny latifundiumokat érint, nagyobb teherforgalomra alig számíthat, de már a villamos üzem maga sem engedné meg, hogy megterhelt, hosszú vonatok közlekedhessenek a pályán. Ellenkezőleg, rövid, gyors egymásutánba és nagy sebességgel közlekedő vonatok járatása által a villamos erő is czél-szerűbben és kiméletebben lesz kihasználható.

## Választási mozgalmak.

Még egy nap választ el a városatya választásoktól, de az új, újabb és legújabb szavazó-lisztákat még mindig készítik, a legkülönb-féle változatokban.

A legélénkebb lesz a választás Ujvároson, mert a pártok jelöltjein kívül különbféle csoportok vannak, akik szeretnék jelöltjeiket bevinni a törvényhatóságba.

### A 48-as párt gyűlése,

A nagyvárad-i 48-as párt választmánya tegnap délután, nyomban a kormánypárt gyűlése után szintén tartott gyűlést.

A gyűlést a pártnak az elnöke, *Szokoly Tamás* vezette; jelen volt a bizottság majdnem teljes számban.

Az elnök a gyűlést megnyitván, előterjesztette, hogy miféle mozgalom indult meg a pakum megbontására, jelentést tett a szabadelvű párt által ez ügyben tartott gyűlés eredményéről, hogy t. i. a kormánypárt a *tizenhárom* jelölést magára nézve kötelezőnek elismerte, míg a tizenegyedik helyet nyílt kérdésnek mondta ki.

Bejelentette az elnök azt is, hogy dr. *Vucskics Gyula* a délelőtt folyamán nála járt, s kijelentette, hogy azon esetben, ha a párt-egyezséget az ő jelölése veszélyeztetné, a *jelölésről lemond.*

A párt választmánya erre, minden vita nélkül, *egyhangulag* kimondotta hogy a megalkított s már elfogadott listát a *párt tagjaira nézve kötelezőnek* jelenti ki.

Kimondották, hogy dr. *Vucskics Gyula* lemondását *el nem fogadják*, hanem az ő jelölését továbbra is *fenntartják* s azt *pártkérdés-*

*nek tekintik.* A párt bizalommal megy a küzdelem elé.

A párt választmányának ezen határozata folytán tegnap a pártnak az elnöke a következő szövegű felhívást bocsájtotta közre:

### Folgártárs!

Nagyvárad-város törvényhatósági bizottsági tagjai 1898. évi november hó 6-ik napján fognak megválasztani. A választás kezdetét veszi reggel 9 órakor és végződik este 4 órakor, miért is kérem, hogy szavazatát lehetőleg a délelőtti órákban sziveskedjék gyakorolni, nehogy délután 4 óra felé az esetleg nagy számmal jelentkező szavazók mellett szavazati jogának gyakorolhatásától ellessék.

Van szerencsém ez alkalomból tisztelettel tudomására hozni, hogy az idecsatolt szavazatlapon foglalt jelöltek a függetlenségi s 48-as párt jelöltjei s kérem, hogy ezen szavazatlapon minden törlés nélkül beadni méltóztassanak, mert csak így remélhető, hogy a párt jelöltjei meg is választatnak, mit ugy pártszempontból, mint a város érdekében helyesnek tartok.

Az eddigi választásokból tudom, hogy különböző törekvésekből kiindulva, sokféle szavazatlapon készülnek, némelykor csak egy vagy két jelölt változtatással csak azért, hogy a választók tévedésbe ejtessenek, ezért kérem, hogy a csatolt szavazatlapon változatlanul méltóztassék beadni.

Meg kell említenem azt is, hogy mind a három választókerületre nézve a szabadelvű párttal azon kölcsönös megállapodásra jutottam a hozzám adott végrehajtó bizottság tagjaival, hogy Nagyvárad-Olasziban, Nagyvárad-Váralján és Velenczén a szabadelvű párt által kijelölt összes s Nagyvárad-Ujvároson a szabadelvű párt 3 jelöltre szavazni fogunk, viszont a szabadelvű párt Nagyvárad-Ujvároson a mi pártunk által felállított 11 jelöltre adják szavazatukat le.

Tisztelettel felkérem tehát a polgártárs urat, hogy idecsatolt szavazatlappal annál is inkább sziveskedjék szavazni, nehogy pártunk a létrejött megállapodás meg nem tartásával vádoltassék.

A nagyvárad-i függetlenség s 48-as párt választmányának megbízásából.

Nagyvárad, 1898. nov. 3-án.

*Szokoly Tamás,*  
a párt elnöke.

Minden felhíváshoz mellékelve van a következő hivatalos lista:

Bertsey György.  
Ifj. Cser János.  
Czeplédy Jeremiás.  
Déry János.  
Daday József.  
Dr. Grósz Menyhért.  
Dr. Kornstein Lajos.  
Milibák József.  
Id. Nagy Lajos timár.  
Dr. Sarkadi Lajos.  
Széles Lajos.  
Sulyok István.  
Dr. Vucskics Gyula.  
Weisz Károly.

### Mozgalom az olasz választók között.

Nagyvárad-Olasziban régebben minden zaj nélkül ment végbe a városatya-választás; a szabadelvűpárt összeállította a jelöltek listáját s a kinek tetszett, leszavazott. Akár össze sem kellett volna olvasni a neveket, csak a czédulákat.

Három évvel ezelőtt azonban a polgárság egy része mozgalmat indított abból a czélből, miszerint 1—2 független polgárt bejuttasson a törvényhatóságba.

A szavazás eredménye azt mutatta, hogy egy kissé több gyakorlottsággal a szervezésnél, tervük sikerül.

A mostani választási mozgalom kezdetén ez olasz polgárság várakozó álláspontot foglalt el, azon reményben, hogy a szabadelvű párt, már méltányossági szempontból is, óhajukat figyelembe veszi s listájába 1—2 független polgárt is felvesz.

Ebben azonban csalódtak, mert a szabadelvű párt mind az eddigi szabadelvű pártiakat

jelölje s még csak beszéd tárgyává sem tette, hogy Olasziban a polgári elem is legalább egy taggal képviselve legyen.

Az ilyen merev magatartás, semmiben sem vevésztán megszüli a polgárság között a visszavonást.

Napok óta folynak a tanácskozások, a minnek eredménye a következő választó lista, a melynek tekintélyes híve van már is:

Böszörményi Géza,  
Denes János,  
Gábor János,  
Gyagyóvszky Viktor,  
Kárger Sándor,  
Rutter Emil,  
Dr. Makkay Pál,  
Máthé Lajos,  
Nozák Rudólf,  
Óváry Lajos,  
Papp Miklós,  
Rozsly Géza.

Mint ezen névsorból látható, a régiek közül egyetlen egy sincs felvéve.

Ennek nem az a mozgató rugója, mintha olyan kiváló egyének, mint *Rittóok* Zsigmond, *Hlatky* Endre, dr. *Molnár* Imre, dr. *Sipos* Árpád stb. kimaradását egyenkint vagy összesen helyeselnék, hanem a szabadelvű párt méltatlan eljárása.

Nem is reméljük, hogy a fentebbi névsor teljesen keresztül megy, de azt tudjuk, hogy olyan tekintélyes számú szavazó elégedetlen a szabadelvű párt listájával, miszerint néhány új bizottsági tag megválasztása valószínű.

A polgárság egyuttal *Papp* Miklós kir. pénzügyigazgatónak is elégtételt akar szolgáltatni, a szabadelvű párt által rajta ejtett sérelmért. A katonavárosi egy év előtti választásból kifolyólag most lett volna a szabadelvű pártnak alkalma hibáját jóvátenni.

Az új lista különben nagy feltűnést keltett a szabadelvű párt tegnapi értekezletén.

## Szobrot a Georgikon alapítójának.

Hazafias mozgalom indult meg az Országos Magyar Gazdasági egyesület körében. A múlt évben ünnepelték a keszthelyi gazdasági tanintézet százados fennállását s ugyanakkor rótták le a kegyelet adóját gróf Festetics György, a nagynevű alapító iránt is, amennyiben *Darányi* Ignác földmívelésügyi miniszter indítványára mozgalom indult meg, hogy a nagynevű alapító emlékéért szoborral örökítsék meg. A terv keresztül vitelére bizottság is alakult *»Festetics szobor-bizottság«* czimen s a gazdaközönséghez a következő felhívást bocsátotta ki:

*Szobrot gróf Festetics Györgynek!*

A múlt Iv végén ünnepe volt a magyar mezőgazdasági kultúra barátainak. Akkor mult száz esztendeje annak, hogy gróf Festetics György messze megelőzve korát, megalapította az első magyar gazdasági iskolát: a keszthelyi Georgikont.

Ez volt első főszeke a mezőgazdasági szakoktatásnak, ahol előkelő szellemek kovácsolták a tudás fegyverét a magyar mezőgazdaság számára, mely azóta tökéletesítve, legfontosabb létfenntartási eszközünké váltott.

Innen röppent ki a haladás jelszava, itt forrtak ki azok a nemes ösztönök, melyek munkára készítették a nemzeti törekvések útegyenetét.

S kinek nagy szívéből ez a hazafias mozgalom erőlt merített, az régen az enyészeté, de áldott munkásságának emlékezte egy évszázad múltán is él az eredményekben, él a nemzet köztudatában és élni fog századokon keresztül.

A Georgikon alapításának századik évfordulóját a közérzet elévülhetetlen elismerése ünnepélylyé avatta, mely alkalommal földmívelésügyi Miniszterünk fölvetette azt az eszmét, hogy külső jellel is örökítsük meg az ünnepelt emlékezetét: állítsunk szobrot gróf Festetics Györgynek, a magyar gazdasági tanügy kort megelőző alapítójának, mely indítványával kapcsolatban jelentékeny adománnyal nyitotta meg az adakozók sorát.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület az indítványt örömmel karolta fel és megalakította a *»Festetics Szobor-bizottság«*.

Az eszme kivitelére immár szervezkedve vagyunk. De annak a szobornak, mely gróf Festetics György emlékéhez s a magyar gazdaközönség elismeréséhez egyaránt méltó legyen, a közadakozás filléreiből kell felépülnie.

Fölvívjuk tehát a magyar gazdaközönséget: járuljon hozzá adományával a kegyeletes terv kiviteléhez.

Hívjuk a közkegyeletet: jöjjön, segítsen megteremteni a szobrot, az első s igazi értékű emlékkövet a magyar mezőgazdasági kultúra terén, amely hirdesse nagyságát a megörökítettnek s legyen tanúsága a magyar gazdák hálateljes kegyeletének.

Adományokat a Festetics-szoboralap javára, *»Festetics Szobor Bizottság«* czimén az *»Országos Magyar Gazdasági Egyesület«* pénztárához kérjük küldeni.

A szobor bizottság: Jeszenszky Pál b. jegyző, Gróf Dessewffy Aurél b. elnök.

Tagok: A földm. miniszterium részéről: Máday Izidor, Tormay Béla; az O. M. G. E. részéről: gr. Andrassy Aladár, Bujanovics Sándor, Forster Géza, dr. Darányi Gyula, Kodolányi Antal, Libits Adolf, Reusz Henrik, Scitovszky János, gr. Zselensky Róbert; Zalavármegye részéről: Dr. gr. Jankovich László, Bogyay Máté; Keszthely város részéről: Nagy István, Csirke Iván; Keszthelyi g. tanintézet részéről: Dr. Csanády Gusztáv, dr. Lovassy Sándor, Schádl János.

## UJDONSÁGOK.

### TAJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fé. 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

November 5. A nagyvárad sakk-kör versenye.  
November 5. Birók és ügyvédek társas estélye.  
November 6. Városatyá-választás Nagyváradon.  
November 6. Mese matiné a *»Fekete Sas«* nagytermében.  
November 6. Lótenyésztés jutalmak kiosztása a biharmegyei gazd. egyesület által.  
November 7. Megyei közigazgatási ülés d. e. 10 órakor  
November 9. Esküdtárszék tárgyalás.  
November 10. Közigazgatási ülés a városházán d. u. 3 órakor.  
November 16. Esküdtárszék tárgyalás.  
November 17. Városi közgyűlés.  
November 20. A kath. kör gyászünnepélye.  
November 20. Szigligeti-társasgás matinéja.

\* **Ötvenéves katona.** *Fabini* cs. és kir. tábornagy immár ötven éve, hogy a hadseregben ténylegesen szolgál s ezt az ötven évet a Felső kiténtető adománya koronázza meg. A hivatalos lap tegnapi száma *Fabini* tábornagyhoz a következő királyi kéziratot közli:

Kedves *Fabini* tábornagy!

Rég mult évekre tekintve vissza, azoknak, fájdalom, már csak csekély számában, kik a hadsereg soraiban álltak akkor is, mikor Én a véderőm fölötti főparancsnokságot átvettem, ott látom önt is, a ki most ötvenedik tényleges szolgálati évét töli be.

Hogy Ön azóta háboruban és békében mily kiváló szolgálatokat tett, mily kitűnően működött sokféle és nehéz alkalmazásokban, az mindenkor hálás emlékezetemben marad.

És mivel a kedvező sors teljes szellemi és testi erőben tartja önt fenn, remélem, teljesülni fog az a benső óhajtamom, hogy az Ön kipróbált parancsnoksága alatt állók még sokáig merithessenek az Ön annyira gazdag tapasztalatainak forrásából.

A nekem annyira becses szolgálatai méltánylásának újabb jeléül első osztályú vaskorona-rendemet (3. oszt. hadi ékítmény) adományozom Önnek a díj elengedésével.

Kelt Gödöllőn, 1898. évi október hó 30-án.  
FERENCZ JÓZSEF, s. k.

\* **Uj katolikus kör.** A mucci r. kath. olvasóköri alapszabályait a m. kir. belügyminiszter a bemutatási záradékkal ellátta.

\* **A szegedi Dugonics-társaság** pályázatot hirdet *Dugonics* András élete és kora czimű monográfiára; jutalma ezer korona; továbbá Szeged ethnografiájára 1200 korona; mind a kettő beküldésének határideje 1899. december 31. A társaság 400 koronát tűz ki lehetőleg a magyar társas életből vett egyfolyvónasos szindarabra és 240 koronát szintén a magyar társadalommal foglalkozó kisebb elbeszélésekre; a két pályázat határideje 1899 július 31. A pályá-

művet *Békefi* Antal főtitkár czimére, Szegedre kell küldeni. A társaság ezenkívül pályázatot fog hirdetni 1903 december 31-ike lejáratával s ezer korona pályadíjjal Szegedi helynevek és családnévek tára czimű műre és 1908 december 31-ike lejáratával 1500 korona pályadíjjal Szegedi nyelvjárás czimű műre. Ezt azért közli most a társaság, hogy az érdeklődők kellőleg elkészülhessenek.

\* **A »Városliget« 25 éves jubileuma.** Nem a jövőbe látunk 12 évvel előre, egyszerűen kimondjuk, hogy 1898. november 18-án lesz a *»Városliget«* fejlesztésének 25 éves fordulója. A huszonöt év történetét most írja *Rátkay* bátyánk. Ebből kivonatoljuk a tényt. 1873. november 19-én, a gázvilágítás felgyújtásának napján találkozott Pozorszky Agoston és *Rátkay* József. Mind a kettő volt debreczeni dalárdista, régi jó barát. Együtt járkáltak be a várost (mind a kettő akkor jött Nagyváradra) és járkálás közben tértek a nagyhídról a *Knorr-füzesre* és onnan a *»Potykába«*, a hol *»Tanhauser bácsi«* adott felvilágosítást *Rátkay*nak, ki a város közelében fekvő helyet *»magyar Aasenhaidinak«* szánta. Pozorszky az önkéntes tüzoltó egyetben, *Tonhauser* meg a községi iskolaszékben ígerte támogatását. — *Varga* István tanácsnok, *Földi* János kir. főtanfelügyelő még 1873-ban tanácskoztak e kérdés felett. Az egyik a mészárosok által fizetett 50 forintnyi legelő bért sajnálta, a másik pedig nem látta idejét semmi ily mozgalomnak, miután a közoktatásügyi kormány hasonló kezdeményezés megindítását eszébe nem tartja. Hátravetette ez ügyet a budapesti csolnakosok: *Baranyi* Odón és *Ribianszky* megérkezése, a mikor a nagyvárad tornászokat csolnakostól együtt a *Barthel*-féle malomhoz sodródta a víz. Előmozdította ellenben az 1878—1879-iki *Körözs-áradás*, mely három csolnakbeszerzését tette szükségessé; melynek kezelésére alakult a 70 kitűnő erőkből álló *»árvi mentő csapat«*. 1885. márczius 19-én 400 diák foglalta el a *Knorr-füzes*t. Kikiáltották azt — *Városliget*nek. A sok diákot *Cziffra* Gerő és *Hoványi* Géza urak vendégelték meg a tanulók után kivonuló péklegények összes süteményeivel. Azóta folytonosan bővül a tó, folytonosan beljebb hatot a város nagy közönségének rokonzenvébe és pedig annál mélyebben, minél jobban *»acsarkodnak«* a *Városliget* ellenségei. A 25 éves jubileum elvitázhatlan. Három évet vett igénybe, míg az eszme kellő kimagyarázást nyert. Kilenz év kellett ahhoz, míg Nagyvárad törvényhatósága le tudott mondani az 50 forintnyi bérösszege. 13-ik évét fejezi be ez idén a munkába vett *Városliget*. Ez év november 18-án *Rátkay* József meg fogja ünnepelni a *»Városliget«* 25 éves jubileumát.

\* **Gyászrovat.** *Korosi* és nagy-helybenyi *Korosi* Kamilló nyug. cs. és kir. huszárcapitány, gr. *Apponyi* Albert gerendási uradalmának jószágigazgatója, G. rendás, okt. hó 30-án életének 84-ik évében meghalt. A megboldogult a 48-as idők előtti híres gárdában szolgált. Temetésén, mely nagy részvéttel ment végbe, maga *Apponyi* Albert gróf is megjelent és remek koszorút tett a ravatalra. A temetési szertartást *Kadnai* Farkas nagyvárad kanonok vezette nagy segédlettel. A halottas menetben, mely a csorvási temetőbe vitte az elhunytat, mindvégig résztvett gróf *Apponyi* Albert s gyalog kísérte el a hosszú utra hűséges, érdemes gazdatisztjét.

\* **Vasuti baleset.** Tegnap este a budapesti gyorsvonat majdnem egy órai késéssel érkezett be Nagyváradra. A késedelem oka kisebbmértvű vasuti baleset. Kisujszállás és Karczag között ugyanis a podgyász kocsit vonója elszakadt s más podgyász kocsit kellett Kisujszálláson a vonathoz csatolni.

\* **Mikor lesz kész a bazilika?** A Szent-István bazilika végleges befejezéséhez szükséges munkák és költségek programja, — a még hátralévő építési, berendezési és felszerelési munkák öt év alatt volnának végrehajthatók s ezekre összesen 755.000 frt költségfedezet szükséges. Ha az összeg meg lesz, akkor a templomot az 1903. év végére teljesen fölépíthetik. Az építés eddigi költségei függő-kölcsön útján fedeztettek. A

fővárosi tanács a költségfedezet tekintetében azt javasolja, hogy az évi költségvetésbe egyenlő összegben 151,000 frt vétessék föl s a mennyiben a székesfőváros pénzügyi helyzete megengedi, ezen évi átalányt emeljék föl, a mi által 5 év alatt az építés költsége okvetlen fedeztetik. A függő-kölcsönösszeg pedig a 4 év alatti többletekből fog visszatéríteni.

\* **A Hentzi szobor a színházban.** A Hentzi-szobor ügye a lapok hasábjairól bevonult a Magyar Színházba is. A »Gésák« előadásán ugyanis Sziklai Kornél, az ötletes Vun-Csi, a következő alkalmi strófával toldotta meg ismeretes kuplóját:

Budavárán ércből öntve régen áll egy szobor,  
Gyászos, melyre emlékeztet sötét az a kor,  
Hozzá a rendőrtől eddig még senkise fért,  
S most maga a király teszi szabaddá a tért.  
Szép, szép csakugyan a királyi tett,  
Isten is áldja meg azt ki ilyent tett.  
Minden magyar most szívből így kiált:  
Áld meg Istenünk a királyt!

Mikor Sziklai a refrént elénekelte, az egész kórus fölállott és együtt énekelte vele a király dícséretét. A közönség persze lelkesen tapsolt a rögtönzött tüntetéshez.

\* **Hamarabb is visszajössz.** A mult nap éjjelén a Kolozsvártól Budapest felé haladó gyorsvonat utasai egy drámának voltak szemtanúi, melynél megrázóbbat még drámairól alig alkotott s melyet bizonyára emlékezetükben fognak tartani. A tragikus eset, melynek részletei még nincsenek teljesen feltárva, a következő: A Predeal felől jövő gyorsvonat éjjel 11 órakor Kolozsvártól Budapest felé indult. Az utasok között, kik a vonatot a kolozsvári pályaudvaron várták, volt egy szép hölgy, akit a pályaudvaron egy elegánsan öltözött férfi kísért. A szép ifju pár hangos vidámsággal vett búcsút egymástól s vidám csevegésükkel magukra vonták az utasok figyelmét, akik bizonyos szimpatikus érzéssel nézték a csinos epizódot. Amidőn a vonat begurult a pályaudvarra, a férfi így szólt a csinos nőcskéhez: »Meddig időzöl Budapesten drágám?« »Három-négy napig« volt a nőcske folyton derült hangú felelete. »Na hát én azt hiszem, hogy korábban is vissza fogsz jönni« felelte a férj vidám arccal és olyan hangon, mely nem kevés felindulást árult el. A kondoktör most beszállást jelzett. A nő átkarolta gyöngéden férjét s azután felszállt egy első osztályú hálókocsiba és a vonat elindult. Midőn a vonat Csucsátál termett, a főnök egy nyílt táviratlapot tartva kezében lépett a hálókocsi korridorjára és hangosan kiállította K. asszony nevét. A kiállításra csakhamar megjelent a szép, fiatal nő és az állomásfőnök tétovázó hangon olvasta fel előtte a kezében levő sürgöny tartalmát, mely a következőleg hangzik: »K. asszony, aki a Budapest felé haladó gyorsvonat hálókocsijában utazik, a legközelebbi vonattal tüstént térjen vissza Kolozsvárra, mivel férje a vonat elindulása után közvetlenül a kolozsvári pályaudvarban meglötte magát.« K. asszony egy velőtrázó sikoltással rogyott össze. Esméletlenül állapotban vitték ki a perronra. A gyorsvonat késétt. A férj igazat mondott a bucsuzásnál: Ő hamarabb visszatért mint szándékozott.

\* **Vannak-e sárkányok?** — Ugy-e édes apám — kérdi a Gyuri fiu — sárkányok csak a mesében vannak?

— Én is azt gondoltam — szomoruan — még anyósom nem volt.

\* **Két színháznak — egy primadonnája.** A debreczeni és szatmári színháznak legújában egy primadonnája lesz. Turzó Ilona ugyanis, a debreczeni színháznak primadonnája a mult napokban szerződésre lépett a szatmári színház igazgatójával Kunhegyivel, hogy a téli szezonban mint állandó vendég, játszani fog Szatmáron. A színésznő így felváltva fog játszani, hol Debreczenben, hol Szatmáron.

\* **Chrysanthemum kiállítás a Rózsabokorban.** Virágkedvelők egyik kedvenc virága a Chrysanthemum. A téli időszak divatos virága. Amidőn már kint minden — minden olyan hervatag, pusztá, csupán kóró, — a virág-házak erjesztő, — meleg légkörében akkor dugja ki fejét a szinpompás nagy karéju levelek közül a nagy Chrysanthemum virág. Sok-

féle színű virágai igen szépek. A műkertészet szébbnél-szebb egyedeket produkált már e fajta virágokból, tanuskodnak erről a fővárosban több alkalommal rendezett virágtárlatok. **Jelinek** Ferencz helybeli műkertész kezdeményezésére a többi nagyvárosi kertészek bevonásával a váradai nők is rendeznek ilyen Chrysanthemum kiállítást a Rózsabokorban. A kiállítás szerdán fog megnyitást s négy napon keresztül tekinthető meg 20 kr ellenében s a begyülemelő tiszta jövedelem az »Erzsébet« és a városi árvaházak között fog megosztatni. Felhívjuk virágkedvelő olvasóink figyelmét az érdekes kiállításra.

\* **Hogy szoktak faluhelyen számolni?** Faluról jött be Misi inas és gazdája az ipariskolába küldő.

— No fiam — mondja neki a tanító ur — tudsz-e számolni?

— De tudok ám, tanító ur!

— Jöjj hát ki a táblához és ird fel nekem, hogy . . .

— Jaj tanító ur — szól megijjedve Misi — faluhelyen nem úgy szoktak számolni!

— Hát hogy?

— Hát-hát ugyé, az ujjunkon — hebegé Misi.

## SPORT.

### A sakkverseny kezdete.

A nagyvárosi sakk-kör tagjai számára rendezett házi versenyre a kitűzött határidőig 25-en jelentkeztek. A jelentkezők között ott vannak Nagyvárad legjobb sakkozói s így a verseny sikere már eleve is biztosítva van. A verseny valószínűleg e hó végéig fog eltaranni, mikor is a díjak kiosztása fog a jury által megtörténni. A megnyitás ma délután 5 órakor megy végbe. Az elnökség felhívja a jelentkezőket, hogy a sakk-kör helyiségében ez időben teljes számmal megjelenni sziveskedjenek.

A nagyvárosi sakk-kör 1888 évi november hó folyamán rendezendő házi-versenyének szabályzata. Szász Ágoston elnök, dr. Hoványi Gyula alelnök, dr. Beöthy László igazgató-tanácsi tag, a jury tagjai; Gesztesi Ödön titkár, torna-vezető.

1. A verseny kezdődik 1898 november hó 5-én délután 5 órakor. Jelentkezési határidő 1898 november 2-a bezárólag.

2. A versenyben csak a kör tagjai vehetnek részt.

3. Minden versenyző köteles a verseny megkezdésekor 1 korona betétet a kör pénztárába befizetni, mely versenyjelölésre fordítatik s a versenytől való visszalépés esetén sem adatik vissza.

4. Minden versenyző a másikkal egy játszmát tartozik játszani és hetenként legalább öt játszmát befejezni. A versenyjátszmák a kör helyiségében délután 1—8 tetszés szerinti időben játszhatók le. Nyert játszma 1-et, veszített 0-át, döntetlen játszma 1/2-et számít.

5. Ha valamelyik versenyző a torna folyamán a versenyből kilép, összes még le nem játszott játszmái veszetteknek, ellenfelei számára pedig nyerteknek fognak nyilvánítatni.

6. A versenyzők kötelesek minden játszma eredményét a tornavezetőnek bejelenteni, ki azt az e célra készített s a verseny általános eredményét feltüntető táblázaton följegyzi.

7. Hogy melyik játékos milyen színnel játszik, az a versenybírótság által sorshuzás útján döntetik el s annak erehményét a kör helyiségében kifüggesztett tabellán a versenyzők megtekinthetik, de attól semmi körülmények között eltérni joguk nincs, még hallgatag megegyezés útján sem.

8. Minden fenti szabályokkal ellentétbe helyelkedő s a kikötéseket be nem tartó felek játszmája a jury által megsemmíthető s a felek új játszma váltására utasíthatók.

9. A játékszabályokra nézve a kör helyiségében kifüggesztett »Játékszabályok« rendelkezései mérvadók.

10. Vítás esetekben a jury ítél s ítéletének minden versenyző magát alávetni köteles.

11. A versenyzők az elért egységek számahoz képest 3 osztályba fognak soroltatni. Az I. osztályba soroztatik az, aki legalább 14 egységet bir felmutatni. A II. osztályba soroztatik az, aki legalább 8 egységet mutat föl.

12. Minden osztály 3 legjobb eredményt felmutató versenyzője díjat kap és pedig: Az I. osztály 1-ső nyertese 20 kor. aranyat és 1898. évre a sakk-kör bajnoki címét. Az I. osztály 2-ik nyertese 5 ezüst tallért. Az I. osztály 3-ik nyertese első oszt. elismerő oklevelet. Valamennyi I. osztályba sorozott játékos I. oszt. igazoló oklevelet kap. A II. osztály 1-ső nyertese 10 kor. aranyat. A II. osztály 2-ik nyertese egy diszes sakk-táblát figurákkal. A II. osztály 3-ik nyertese második oszt. elismerő oklevelet. Valamennyi II. osztályba sorozott játékos II. oszt. igazoló oklevelet kap. A III. osztály 1-ső nyertese egy diszes sakk-táblát figurákkal. A III. osztály 2-ik nyertese egy értékes sakk-könyvet. A III. osztály 3-ik nyertese harmad oszt. elismerő oklevelet.

13. Az esetben, ha valamely osztály bármely díjára egyenlő eredmény folytán ketten vagy többen tartanak jogot, három játszmából álló döntő matchet váltanak, melyen a több egységet nyerő kapja a nagyobb díjat.

## Várkonyi sajtópörei.

— Második nap. —

Budapest, november 4.

A nagy esküdszéki tárgyalás, mely csütörtök délután három órakor kezdődött, meg, 24 óra mulva péntek délután is folyvást tart. A cikkek tekintetében, melyekért **Várkonyi** István, **Schmidt** Jenő dr. és ifj. **Várkonyi** István (czeglédi) állnak törvényt, még később hozzak meg az esküdtek verdiktjüket.

A hajnali órákban rátértek a négy utolsó inkriminált cikkre. Itt már alig volt tanu, csupán a szerzőség kérdésében folytak kihallgatások, miért is gyorsabban haladt előre. Zsitvay elnök három óra tájt a negyedik cikket vette elő.

### Lázító.

IV. A negyedik vádlevél a »Lázító« című cikkre vonatkozik. Érte Schmidt Jenő dr. vállalja el a felelősséget, aki megjegyzi, hogy a benne levő »uri hunczutságot üzök« kifejezés nem tőle származik.

Zsitvay elnök: Ki illesztette be ezt a kitételt?

Ifj. **Várkonyi** (czeglédi): Én, aki előtt felolvasták a cikket.

Elnök: De jelen volt Várkonyi Marika is. Az ő kihallgatását nem kívánják.

Eötvös védő: A vizsgáló bíró úgy is kihallgatta.

V. következik az ötödik vádlevél.

Eötvös: Előbb kérem, méltóztassék Boros Istvánnal egy próbacikket iratni.

Elnök: E tekintetben az ötödik vád után határozunk

### A magyar földmivelő.

A magyar földmivelő munkások részére! című cikket a főügyesség szintén izgatás címén vonta pörbe. Várkonyi ennek szerzőjéről is Boros Istvánt jelentette be. A kézirat, melyet postán kapott, nincsen meg.

Elnök (Boroshoz): Hát ezt a cikket is ön írta?

Boros: Én.

— Ennyi sokat szokott írni?

— Irok esténként, mert úgy se tudok aludni.

— Ön szocialista?

— Igen.

— Tudja-e, mi az a társadalmi rend?

— Olyan rendet akarunk, hogy mindenki megtudjon élni.

— Maga sok mindenről beszél; hol olvasta pld. a grf. Zichy János beszédjét?

— Alkalmasint az Egyetértésben.

Eötvös: Kérem e kérdéseket mind jegyzőkönyvbe venni s azt, hogy a tanu itt nagy filozófiai kérdésekről meg politikai jelszokról annélkül kérdezték meg, hogy a cikket felolvasták volna előtte. Magyarországon néhány egyetemi tanáron kívül alig ismerék másvalakit,

ki azokra hirtelenében okosan felelne. Ismétlem az az indítványom, hogy irjon Boros egy próbacikket!

**Elnök:** Ilyen még sohasem történt. Fel kell tennem a kérdést az esküdtekhez, hogy e próbát megtegyük-e, de . . .

**Eötvös:** Bocsánat, ez megengedhetlen dolog. Az esküdt urak tehetnek kérdéseket, de indítványokat nem.

**Elnök:** Miután a védő ellenzi, nem teszi fel a kérdést, hanem a bíróság visszavonul.

A bíróság úgy határozott, hogy mellőzi a próba cikkirást.

### A szabolesi szocializmus.

VI. Most a hatodik, a Szabolcs. Zemplén, Ung és Szatmármegyei elvtársakhoz című cikk következett. **Eötvös** védő kérésére konstatálják, hogy az idevágó vádlevelet nem kézbesítették a két Várkonyinak.

**Elnök:** Kinek a kézírása a bemutatott cikk kézírata?

Ifj. Várkonyi (czeglédi): Antal Károlyé, akinek én diktáltam.

**Várkonyi:** Öcsém beküldte a cikket, én pedig hozzáírtam egyes részeket.

### Állam nélkül.

VII. Végül sorra jött a hetedik cikk is, amely már nem a Földmívelőben, hanem Schmidt Jenő dr. »Állam nélkül« című lapjában jelent meg. Ezt a cikket is, melynek címe: *A gazdagok is a legmagasabb körök*, izgatónak tartja a főügyész s érte csupán Schmittet vádolja.

**Schmidt** dr. kijelenti, hogy a cikk saját kézírása és elvállalja a felelősséget.

A bizonyítás ezzel véget ért.

Reggel 6 órakor kezdett bele **Geguss** Gusztáv dr. királyi főügyész helyettes nagyszabású beszédébe.

### Eötvös Károly beszédje.

**Eötvös** Károly országgyűlési képviselő, Várkonyi védője mondott 2 óra hosszúra tartó remek beszédet:

A kir. főügyész ur a vád előterjesztésében az én várokozásonak teljesen megfelelt; hangulatokra támaszkodik, nem bizonyítékokra, hangulatokban dolgozik és hangulatok által. Az oly előterjesztéseknek általános hitelt nem engedő jellege abból áll, hogy kezdődik azon, hogy a bíróságnak, az esküdteknek feladata minő magas, az igazságszolgáltatás teljesítése minő fenséges. Buzdító és önértékelő hangokat szólaltat meg a bírósághoz, mely hivatva van a földi rendet fentartani és a társadalmi nyugalmat biztosítani. A második fejezete az ily előterjesztéseknek abból szokott állani, hogy előáll a közvádoló vagy a védő — mert azok is szoktak ilyent tenni — és egyéniségének saját veti a hangulatok mértékébe és érzelmeivel, meggyőződésének hangoztatásával törekszik minden irányban szöveget kötni, még az ellenfelekkel is. Ezt tette a kir. főügyész ur is. Ha a 17—18 órai tárgyalás után bekövetkezett bágyadtsága, megengedi talán, eszembe jut visszatekinteni egyik-másik részletére az ügynek, hogy a közvádoló ügyész ur a polgári, emberi, hazafiúi kötelesség mennyiben juttatta érvényre a vád előterjesztésében.

Az ügy természete hozta magával, hogy közvádoló kir. főügyész ur a vád előterjesztése későbbi fejezetének még mindég csak az előbeszédben, mint hogy a vád előterjesztése nem állott egyébből csak előbeszédből és zárbeszédből, mert közepe, teste, gerince beszédének egészen hiányzott, elkezdte esetelni a szegény nép sorsát, a szocializmust, melyet mint vérszopó nadályt tüntetett föl, amelytől óvakodni kell, amelytől rendet, tekintélyt, vagyont meg kell menteni. Bizony főügyész ur, ha mentségre van szükség, ezt előidézi *hatóságaink nagy része*, mely furcsa felfogásával oda juttatta az országot, hogy minél jobban védekezünk ily fölfogással a szocializmus réme ellen, annál beljebb megyünk a szocializmusba, annál jobban fenyegeti a tekintély elvét minden téren, minden intézménynél, sőt a családi élet terén is.

*A szocializmusnak igazságai vannak*, azok előtt meg kell hajolni, azoknak az igazságoknak igazságot kell szolgáltatni, ha ezt nem teszi meg a társadalom, akkor a védekezés hiába való. Ami igazság a szocializmusban van, annak győznie kell, ha minden tekintély romba dől is.

Nem foglalkozom a szocializmussal sokáig, mert akármennyire mondják Várkonyit szocialistának, akármennyire mondja ő magát szocialistának, ez a czeglédi földműves, erélyes vállalkozó, becsületes kálvinista magyar ember azzal a vagyonnal, észszel, törekvéssel és becsülvágyal valódi szocialista nem lehet. Én tiszta magyart egyetlen egyet se láttam szocialistát, tiszta magyart, olyat, aki egyszékes társadalmi, családi viszonyok között él, akivel született, vele nőtt fel, vele hal meg, vagy sohase hal meg, fájának egykor főnállott, egykor bekövetkező dicsőségéhez ragaszkodik, oly embert szocialistának nem láttam, akárminek mondja magát.

**Eötvös** Károly ezután sorra veszi a Várkonyinak impuált sajtóvétségeket, taglalja az egyes cikkekre alkalmat szolgáltatott eseteket és a bizonyításnak a tárgyaláson kifejtett anyagát, különösen a kántor-jánosi esetet, melynél egy öreg ember a község háza udvarán esendőrok által lelövetett és előadja Várkonyi ellen a rendőrség és bíróságok által megindított eddig a közönség előtt még ismeretlen hosszadalmas és sokszoros eljárását. Közben igen érdekesen fejtegeti az 1888-iki sajtótörvényt, refrainszerűleg fordulva minden pont után a kir. ügyészhez:

— Ugyan kérem főügyész ur, olvassa el csak legalább egyszer azt a sajtótörvényt. (Nagy derűtség).

Az utolsó inkriminált cikkel foglalkozva, elismeri, hogy a papi javak kérdésének szellőztetése büncselekmény, de **Eötvös** furfangja és lelkiismerete erre is talál védelmet Várkonyi számára.

Beszéde végén foglalkozik még Boros István szerepével. Boros kijelentette, hogy a cikket ő írta. Várkonyi azt mondja, hogy ő nem írta. Mikor ez a tény, mikor előáll az egyik és mondja: itt is ír oly cikket, mert paraszt úgyan, de ezt meg tudja csinálni, akkor az ügyész urnak nem szabad előállni azzal, hogy sértené az esküdteket, ha Boros szerzőségére nézve a bizonyításba belemenne.

A büntetés ha ki lesz mérve, annak megfelelő büntény is szükséges, mert anélkül a világ minden bírósága csak erőszakot alkalmaz. Az igazságszolgáltatásnak két mérlege van, az egyikben van a büntetés, a másikba nem elég a frázis, ott is nagy súlynak kell lenni. S mikor az egyik azt mondja én írtam, a másik azt mondja én nem írtam, akkor a másik mérlegbe a közvádoló kir. ügyész ur nem tud egyebet mondani, mint frázist, erre igazságot mondani, büntetést kimondani nem lehet. Azért én bizom az esküdtekben, bizom a sajtóbíróságban s kérek igazságot!

### Schmidt védelme.

Az élénk figyelemmel kísért és nagy hatást keltett beszéd után **Neuchloss** Tivadar dr. Schmidt dr.-nak az egyik védője szólalt fel. Másfélórás védőbeszédében kifejti, hogy kettős feladat előtt áll. Ki kell mutatnia, hogy az inkriminált Lázítás című cikk nem izgató tartalmu s aztán azt, hogy Schmitt dr. tudományos és szociális hitvallása kizár minden izgatást. Osztálygyűlésre izgatás alatt egyedül *erőszakosságra*, a törvény ellen való izgatás értendő, nem pedig a szociális napi kérdések egyszerű diskusziója, sőt a megengedett agitáció sem. E felfogás mellett szól a törvény és a Kuria gyakorla a. Aki tudományos érvekkel agitált, azt mindig felmentették. A vádlevél egyébként meg sem jelöli, hogy a társadalom mely osztálya ellen történt izgatás. Utal arra, hogy a szellemi harcnak ősrégi privilégiuma, hogy a szokottnál élesebb, szenvedélyesebb kifejezésekkel éljen. Schmittet a múlt évben felmentették egy hasonló vád alól s ma ismét az esküdtek előtt áll elveiért.

A bevádolt cikk, melyért most felel, nem valamely osztály, hanem a hatósági intézkedések ellen lép sikra, ama intézkedések ellen, melyek Kántor-Jánosi községben zendülést idéztek elő és már sok magyar vérbe kerültek. Ez a kritikája legfeljebb a btkv. 262. §. szerint való nyilvános rágalom lehetne, de ez most szóba nem jöhet, mert ilyen vád nincsen. A védő ezután a hallgatóság feszült figyelmé közt ama tanok és teoriák leírásába bocsátkozik, melyek szószólójaiként Schmittet az egész művelt külföld ismeri.

Majd behatóan fejtegeti az anarkizmus két irányzatának: Bakunin terrorisztikus és Stirner idealisztikus anarkizmusának különbségét, arra az eredményre jut, hogy az utóbbi bölcsészeti irány, mely az egyén erkölcsi nevelésére, a társadalom szabad szervezőjére, — minden ál-

lami kényszert mellőzve, — törekszik. Ez irányt képviseli Plato, Rousseau, majd napjainkban Tolstoj Leo gróf.

Végül ecseteli a védő Schmidtnek puritán egyszerűségű magánéletét, ki nem ama hamis próféták közül való, akik »vizet prédikálnak és bort isznak«. Schmidtnek élete és tanai földik egymást. Meggyőződéseinek feláldozta szerény, polgári ekzsztenciáját és ugyszólván a nyomornak tette ki magát. Az inkriminált cikk rég a feledés tengerébe merült volna, ha a főügyész helyesnek nem találta volna annak felélesztését. Kéri az esküdteket, szolgálatassanak védenek — nem kegyelmet, hanem igazságot, mert nem lázító ő, de egyik kimagasló képviselője a humanitárius eszméknek. (Ezután Bártos védő beszélt.) A védőbeszéd meghallgatása után az esküdtszék visszaavonult tanácskozásra. Az esküdtszék ítélete Várkonyi Istvánt mondogatta ki bűnösnek, míg Várkonyi Jánost és dr. Schmidt Jenőt fölmentette.

A törvényszék ennek folytán *Várkonyi* Istvánt 10 havi fogházra és 400 frt pénzbüntetésre ítélte.

## IRODALOM.

**Magyar Gazdák Szemléje.** A magyar gazdaszövetség folyóiratának október havi füzetét vettük igen érdekes és aktuális tartalommal. Első helyen az agrár politika mibenléte és mai állapotáról a föld összes agrár politikát űző államaiban, ad felvilágosítást **Bernát** István igen érdekes fejtegetés kapcsán. A füzet további tartama a következő:

A felvidék nyomora. Helyi érdekű vasut-ügyünk. Társadalmi program (**Geöcze** Sarolta). Terjedő igazság. Az orosz parasztság gazdasági állapota (**Lóherer** Andor). Amerikai milliósok mint államfők. Különfélék: Bodrogekői nőegyesület. — Ipar- és mezőgazdaság. Szociális program. Krónika.

## EGYESÜLETEK.

**A nagyváradai dijak egylet ülése.** Folyó hó 3-án délután 6 órakor tartotta meg az országos dijak egylet és nyugdíjintézet nagyváradai fiókja rendes havi választmányi ülést, a melyen jelen voltak: Szilasy György elnök, Berkovics Káin id. pénztárnok, Szilasy Sándor ellenőr, Szendy Kálmán, Kovács László, Kerekes István és Kopócsy Endre választmányi tagok és Ch. Illyés János tb. jegyző. Az ülés lefolyása következő volt: A múlt választmányi ülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése után pénztárnok jelentést tett a befolyt díjakról és a fiók-egylet törzsvagyonának jelenlegi állásáról. Ezután elnök bejelenti, miszerint az egylet tagjait dr. Gerő Ármin orvos gyógykezeli, előterjeszti Nagyvárad-város polgármesterének átiratát, mely szerint az egylet működéséről és segélyezéséről jelentés tétel. Végül bejelenti Szabó Lajos 1899. január 1-től kilépését. Ezután határozatba vétetett, hogy az egyleti bérház építésére vonatkozó részvények jegyzése iránt az összes dijakokhoz felhívást bocsátanak ki, a melynek végrehajtásával az elnökség bízott meg.

## Igazságszolgáltatás.

**A verekedés utójátéka.** Még a télen történt, hogy Kocsuban a kocsmában nagy verekedés volt, ami közben többen súlyosan megsebesültek. A verekedésről azután a csendőrség is tudomást vett s az ügyben a vizsgálat megindult. A törvényszéken tegnap tárgyalák. Ott vádlott volt, mind fiatal gyerek. A vezető volt az első vádlott: **Osváth** Mitru. Mind az öt vádlott tagadott, azonban a törvényszék a beszerzett bizonyítékok alapján az első négy vádlottat bűnösnek találta s ezért őket két-két havi fogházra s öt-öt frt pénzbüntetésre ítélte, ellenben az ötödik vádlottat **Szabó** Demetert felmentette. Az elítéltek felebbeztek, szintugy az ügyész is szigorításért.

**Mikor az asszony nyelve eljár.** A tavaszon Hegyköz-Ujlakon lakodalom volt **Szabó** Mihály gazda házában. Folyt a táncz és a mu-

latság egész nap és éjszaka s a jókedv oly nagy volt, hogy más nap sem hagyták abba.

Másnap délelőtt azután két csendőr vetődött a faluba, akik mivel ismerték a gazdát, elakartak menni a lakodalomra. El is mentek a kapuig, onnan azonban vissza fordultak, mert egy asszony, Góz Péterné, akit leány korában Lőrincz Juliannának hívtak ezen barátságos szavakkal fogadta őket a kapuban:

— Eltakarodtok innen, ti *hunczut gazember* csendőrök!

A csendőrök eltakaradtak, hanem az esetet feljelentették s az ügy a törvényszék elé került. Tegnap volt a végtárgyalás.

A vádlottnő egy javakorbéli asszony, akitnek nagyon nagy a beszélő tehetsége. Gyors egymás utánban mondta el az esetet, természetesen bőven magyarázva, végül kísütötte, hogy ő tulajdonképen nem ezeket a csendőröket bántalmazta, hanem egy másikat, a ki leány korában udvarolt neki, s aki elhagyta őt...

A panaszosok — a két csendőr Német Mihály Márkus István — azt állították, hogy a vádlottnő megtámadta őket s feljök fordulva mondotta a sértő szavakat.

A tanúk hasonlóan vallottak.

Azt mondják, hogy a vádlottnő csakugyan a csendőrökre vonatkozta mondta a sértést s így a törvényszék a vádlottnőt Góz Péternét büntetésnek mondta ki a hivatalból üldözendő becsületsértés vétségében s ezért *tízennygy* napi elzárásra s tíz frt pénzbüntetésre ítélte.

## REGÉNY-CSARNOK.

### A GORDIUSI CSOMO.

Némethöl: Gusztáv.

54

Egy gondolat járta át lelkét: ő látott téged... Biztosan így volt. Hirtelen kész volt az egész kép. Látott és megismert — a te látásod tette őt ájulttá — nem tudta elviselni a nem remélt viszontlátást. — Forró könyek ömlöttek végig arcán. »Irgalom Istene lehetséges ez?« — kiáltott. Mindent, de mindent elfelejtett egy pillanat alatt. Szíve megnyílt, a részvét, a szeretet tengere ömlött belőle.

— Bizonyosat kell tudnom — látnom kell őt! — kiáltott a fiatal nő kezét tördelve, miközben az emlékezetek és érzelmek ezer árja járta át lelkét, a mik aztán felolvasztották azt a borzasztó jégkórget, mely szívét körülvette. A nő új életre ébredt — a remény életére... csak hozzá... ez volt egyedüli gondolata.

A tüzes nő mindent feledett — gyorsan felvette köpenyét, elrejtette arcát és a kert-utca után kérdezősködött, majd egyenesen oda tartott.

Fent a kis szobában világosság volt, árnyékok mozogtak ide-oda, a házba lépett. A nagy zavarban nyitva hagyták az utcaajtót.

A lépcsőn felhaladt, senkivel sem találkozott. A kis szobában két nő foglalatkoskodott a beteg körül, ki látszólag csak most jött magához. És a két nő nagyon megijedt az ajtó nyílásra.

Bizony... semmi kétség többé — az az ő férje. Gleichen Konstantin az és nem valami idegen Williamt.

Ah! a szerelem szemei igen élesen látnak. Szerelmes Isten! de mennyire megváltozott a fiatal ember néhány év alatt. Lehetséges ez! — Melania keservesen sirt.

Szíve vérzett — ez az ő szeretett férje — a kis Nina atyja. Ő kinezta örökösen és mégis ő hagyta ott bosszuságában! — Minden egyes gondolat izzó parázként esett szívének. — Mindennek ő az oka egyedül. Most, hogy a fájdalom felvilágosította, most látta be nagy lelki kinnal, hogy boldogtalanságuknak egyedül ő volt az oka.

A szolgáló ment el mellette, észre sem vette. Majd jött egy öregebb nő, az ajtót betette és a lépcsőn lefele tartott.

Melania feleszmélt — utána sietett. Éppen akkor ért oda, mikor Köhlerné a szolgát orvost küldte.

— Kérem ne tegye! — szólt a nő reszketve, — engedje meg, hogy én nézzek a beteg után... távoli rokona vagyok.

Köhlerné kissé megijedt — ez a hirtelen előtermett rokon hogyan jött ide be? Azonban Melania olyan tekintélyes alak volt, hogy hozzávéve még beszéd modorát, nyíltságát, minden gyanút eloszlatott.

Örömmel engedett.

Melania ismét felment a beteghez.

Konstantin a divánon ült, kezét homlokára szorította, gondolkodott, mikor Melania belépett. Még rá sem nézett a nőre, mikor ez már észre vette a gyűrűt az ujján — azt a gyűrűt, melyet ő huzott az ujjára, mikor kijelentette, hogy neje lesz.

Leirhatatlan, ami végbe ment Melania szívében. Tehát az még mindig szereti őt — és szerette — hiszen a gyűrűt hordja. Fájdalmas sóhaj tört elő kebléből — a beteg felnézett — meglátta az idegent — leestett a fátyol — felismerte nejét Melaniát, — a ki könyezve — szenvedélyes vágygial terjesztette ki karját — nevén szólította. Mi történt ezután — ugyan miféle toll tudná leírni.

(Folyt köv.)

## TÁVIRATOK.

### A kvóta.

Budapest, nov. 4. (Saj. tudósít. táv.) A magyar kormány tudvalevőleg az osztrák kormánynak nov. 15-ig engedélyezett időt arra, hogy ezen határidőn belül a kiegyezési javaslatok parlamentáris uton rendeztesse. Ezen határidőtől alig másfél hét választ el s a leghatározottabban láthatjuk, hogy a kiegyezés ügye alkotmányos megoldást aligha nyer.

Elérkezett tehát az ideje annak, hogy a magyar kormány, mint annak idején mondvá volt, az önrendelkezési jog alapján megtegye előterjesztését.

Jól értesült körökben beszélnek, hogy ez az előterjesztés az önálló vámterületet fogja javasolni.

### Rémhírek a királyról.

Budapest, nov. 4. (Saját tud. táv.) A fővárosban ma mindenféle rémhírek szálltak a királyról, aki Gödöllőn tartózkodik. A hírek oly komolysággal léptek fel, hogy még a képviselőházban is pánikot keltettek. A miniszterelnök is rögtön informáltatta magát s csakhamar megjött a czáfolat. A hír nem volt egyéb, mint pendantja annak a nemrég a Reichsrathban elterjedt alaptalan mesének, hogy a király ellen merényletet követtek el.

### Uj főispánok.

Budapest, nov. 4. (Saját tud. táv.) Szalavszky Gyulát, Pozsonymegye főispánját a király felmentette s helyébe Vay Dénes báró, főrendiházi tagot nevezte ki. Ugyancsak Szentkereszty, Hunyadmegye főispánja is felmentetett állásától s helyébe Bethlen Miklós gróf, Torontálmegye főjegyzője által töltetik be.

### Királyunk és a magyar ipar.

Pozsony, nov. 4. (Saját tud. táv.) A király a pozsonyi szövőiskolában karácsonyra 3500 frtért egy gyönyörű szőnyeget csináltatott.

### Vilmos császár Palesztinában.

Jeruzsálem, nov. 3. A Johanniták hospiciumának megtekintése után a császári pár hosszasan időzött a nemrég felszentelt angol-protestáns tem-

plomban. Dél tájban a császárné meglátogatta a Sandretzki dr. vezetése alatt és a mecklenburg-scswerini özvegy nagyhercegnő védnöksége alatt álló Mária-intézetet. (Magy. Táv. Ir.)

### Az osztrák hivatalos lapból.

Bécs, nov. 4. Ő felsége Dipauli báró kereskedelmi minisztert az 1900-iki párisi világkiállítás osztrák központi bizottságának elnökévé nevezte ki. (Magy. Táv. Ir.)

### Állandó francia kormány.

Páris, november 4. (Saját tudósítónk táv.) Dupuy Károly francia miniszterelnök tegnap mutatkozott be a kamara gyűlésén az országnak. Első nagy fontosságú ügyét annak tisztázása képezte, hogy a miniszterium milyen magatartást tanúsítson a Dreyfus-ügyben. E kérdést hosszasan bonczolgatta a francia kamara előtt Dupuy miniszterelnök.

Előterjeszti a kamara elé programját, melyben benne foglalatik: a polgári hatalom tulsúlyának biztosítása, a hadsereg megvédése mindenféle támadás ellen, mely az országban éri, a Dreyfus-ügy tisztázása s végleges rendezése s végre helyesebb külpolitika. A program-pontok elhangzása után a kamara 429 szóval 64 ellenében bizalmat szavazott a kormánynak s kifejezte azon reményét, hogy a miniszterelnök elfogadja a köztársaság többségének támogatását.

### A francia tüzéség ujjászervezése.

Páris, nov. 4. Az »Echo de Paris« értesülése szerint a tüzészerek számát a jövő évben szaporítani fogják. Az ujjászervezés a gyalogtüzéség négy ezredére és kilencz zászlóaljára, két afrikai ezredre és a hegytüzéség két ezredére fog kiterjedni. (Magy. Táv. Ir.)

### A franciaországi események.

Páris, nov. 4. A »Gaulois« valótannak mondja azt a hirt, hogy Picquardt ellen megszüntették az eljárást. A vizsgálatot még nem fejezték be.

A »Journal« szerint a semmitőszék a Dreyfus-pör revíziója ügyében hétfőn kezdi meg a vizsgálatot és minden hét első három napját fogja ennek az ügynek szentelni. Azt hiszik, hogy a vizsgálat talán több hónapig fog tartani. Kijelentik, hogy Dreyfus visszatérése szükséges.

A »Volonte« azt mondja, hogy Dreyfus lefokozása napján Darras tábornok, aki az akkor kivonult csapatoknak parancsnoka volt, az eset után lázt kapott és a hozzá hivatott orvosnak ezt mondta: Barátom, ma reggel egy ártatlan embert foztunk le.

### György herceg Kréta kormányzója.

Páris, nov. 4. A Havas-ügynökségnek azt jelentik Athenből, hogy odavaló kormánykörökben György görög hercegnek Kréta ideiglenes kormányzójává való kinevezését legközelebbre várják. (Magy. Táv. Ir.)

### Angolok és francziák.

Páris, nov. 4. A lapok azt a nézetet vallják, hogy Delcassé az esetben, ha a Fasodára vonatkozó interpelláció a ka-

mara mai ülésén ismét szőnyegre kerülne, a vita hétfőre halasztását fogja kérni.

**Sheffied**, nov. 3. Goschen, az admirális első lordja, akit felkértek, hogy itt egy lakomán beszédet mondjon, azzal mentette ki magát, hogy most semmi esetre sem ér rá, az admirálisnak állandóan szüksége van az ő jelenlétére, ez pedig előbbre való minden mulatságnál. (Magy. Táv. Ir.)

**KÖZGAZDASÁG.**

**Reich Jenő s Társa**

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

**Határidők.**

Budapest, november 4.

Buza márcziusra	9.61
Buza októberre	—
Uj tengeri	4.64
Tengeri augusztusra	—
Rozs őszre	8.60
Zab őszre	5.90

**Értéktőzsde.**

Budapest, november 4.

Az irányzat nyugodt.

Osztrák hitel	351.40
Magyar hitel	379.25
Allamvasut	347.75
Salgótarjáni	608.—
Wagon-kölesön	259.50
Villamos vasut	224.—
Magyar leszámítoló	252.25
Iparbank	104.25
Budapest közuti	359.—
Kereskedelmi	1011.50
Déli vasut	78.—
Rimamurányi	261.50
Magyar jelzálog	237.—

Bécs, november 4.

Az irányzat szilárd.

Osztr. hitel	350.35
Magyar hitel	379.70
Allamvasut	346.75
Birodalmi márka	58.92

**Hivatalos árfolyamok**

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1898. november 4-én

Magyar aranyjárdék 4%	119.50
Magyar koronajárdék	97.00
Magyar vasuti kölesön aranyban 4,0%	119.—
Magyar vasuti kölesön ezüstben 2,0%	100.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	119.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	96.—
Italmérségi jog megváltási kötvény	100.—
Horvát-szlavón földterhermentesítési kötvény	97.50
Magyar nyereség-sorsjegy-kölesön	161.50
Tiszabábalyozói és szegedi sorsjegyek kölesön	137.75
Osztrák járadék papírban	100.75
Osztrák járadék ezüstben	100.60
Osztrák járadék aranyban	119.75
Osztrák korona járadék	101.25
1860. Osztrák államsorsjegyek	140.50
Osztrák magyar bankrészevény	914.—
Magyar hitelbankrészevény	379.50
Osztrák hitelintézeti részevény	351.50
Páris vista	34.80
Német birodalmi márka	58.87
London vista	120.50
Páris vista	47.55
20 márkás arany	11.77

A szerkesztőért felelős:

**Dr. VUCSKICS GYULA.**



1066. sz. 1898.

**Árverési hirdetés.**

Alulírott kiküldött bírósági végrehajtó ezenél közhírré teszi, hogy a Nagyváradi város kir. járásbíróságnak 1898. évi V. I. 871. számú végzésével Rádl Ödön ügyvéd által képviselt Nagy Pál felperes részére Bodó és Gaál alperes ellen 5 frt követelés és jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt 1741 frt 08 kr. becsült ingóságokra, a fentidézett járásbírósági V. I. 871/2 számú végzésével az árverés elrendeltétvén, annak felülfoglaltatók követelése erejéig is, a mennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna, alperes lakásán

Szent László-tér 250. sz. házában leendő megtartására határidőül 1898. évi november hó 17-ik napján dele őtt 11 órája tüzetik ki, mikor a bíróság lefoglalt fűszerárak, szeszes italok, boltberendezés egyéb ingóságok a legtöbbet ígérőnek készpénz fizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ngóságok vételárából a végrehajtó követelését megelőző kielégítéséhez tartanak jogot, amennyiben részükre f glálás korábban eszközöltetett

volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéseig alólírott kiküldöttnél vagy írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni tartoznak.

A törvényes határidő hirdetésnek a bíróság tábláján kifüggesztését követő naptól számítottatik.

Kelt Nagyvárad, 1898. évi november hó napján.

**Batig Ferencz,**  
kir. bír. végrehajtó.

**Legnagyobb nyeresemény  
legszerencsésebb esetben**

**1.000,000 korona.**

**Az összes 50.000 nyeresemény**

JEGYZÉKE.

A legnagyobb nyeresemény legszerencsésebb esetben

**1.000,000 korona**

A nyeresemények részletes beosztása a következő:

Készpénzben fizetendő		Korona
1	Jutalom	600000
1	nyer. á	400000
1	"	200000
2	"	100000
1	"	90000
1	"	80000
1	"	70000
2	"	60000
1	"	40000
5	"	30000
1	"	25000
2	"	20000
3	"	15000
31	"	10000
67	"	5000
3	"	3000
432	"	2000
763	"	1000
1238	"	500
90	"	300
31700	"	200
3900	"	170
4900	"	130
50	"	100
3900	"	80
2900	"	40

**50,000** nyer. és jut. **13.160,000**  
összegeben

meltek hat huzásban sorsoltatnak ki.

A harmadik nagy magy. kir. osztálysorsjáték nemsokára ismét kezdődik és

**100,000** sorsjegyre **50,000** nyeresemény

jut, vagyis az oldalt levő nyereseményjegyzék szerint az összes sorsjegyek fele feltétlenül nyerni fog.

A nyerési esélyek tehát, minf már általánosan ismeretes, óriásiak.

Összesen tizenhárom millió 160.000 koronát sorsolnak ki biztosan. A legnagyobb nyeresemény legszerencsésebb esetben

**egy millió korona.**

Szives mielőbbi megrendeléseknél eredeti sorsjegyeket a tervszerű eredeti árban és pedig:

egy egész	1-ső oszt.	eredeti sorsjegyet	6.— frt
> fél	>	>	3.— >
> negyed	>	>	1.50 >
> nyolczad	>	5 >	—75 >

küldünk szét utánvétellel, vagy a pénz előleges beküldése ellenében.

A huzások után megküldjük tisztelt vevőinknek a hivatalos huzási jegyzéket, hivatalos tervezetek pedig díjtalanul áll anak rendelkezésre. A huzások a magy. kir. kormány ellenőrzése mellett nyilvánosan történnek és azoknál mindenki megjelenhetik.

Kérjük a rendelvényeket mielőbb, legkésőbb azonban

**f. é. november hó 17-ig** hozzánk beküldeni.

**Török A. és Társa**

a m. kir. szab. osztálysorsjáték

főelárusitói

**Budapest, V., Váci-körút 4a.**

**Rendelőlevél levágandó Török A. és Társa uraknak Budapest.**

Kérek részemre ..... I. osztályu magy. kir. szab. osztálysorsjáték eredeti sorsjegyet a hivatalos tervszettel együtt küldeni.

Az összeget.....frt } **utánvételezni kérem** } A nem tetsző törlendő.  
} **postautalvánnyal küldöm.** }

Pontos czim.